

K problematike praktického implementovania dištančného vzdelávania v procese cudzojazyčnej výučby príslušníkov polície

Anotácia: V príspevku analyzujeme špecifiká dištančnej cudzojazyčnej výučby príslušníkov polície. Pozornosť sa venuje predovšetkým tým aspektom, ktoré sú pre počítačom podporovanú výučbu príznačné a možno ich vnímať pozitívne, či už samostatne, alebo v kombinácii s tradičným prezenčným vyučovaním.

Kľúčové slová: e-learning, hodnotenie študentov, nácvik komunikatívnych zručností, interaktívne kurzy.

Európsky rok jazykov (2001) bol rokom, ktorý výrazne vzbudil záujem širokej verejnosti o problematiku cudzojazyčného vzdelávania. Pri tejto príležitosti sa konalo nespočetné množstvo konferencií, seminárov, workshopov a iných príbuzných podujatí, ktorých primárnym cieľom bolo analyzovať už spomínanú oblasť výučby cudzích jazykov a hľadať ďalšie nové perspektívy jeho zefektívnenia a v neposlednom rade i zatriaktívnenia. V praxi to znamenalo, že pozornosť odbornej, ale tiež laickej verejnosti sa sústredila na možnosti a úlohu informačných technológií v jazykovom vzdelávaní. Dištančné vzdelávanie zaznamenalo prudký vzrast i po tom, ako sa do povedomia verejnosti dostal internet a webové stránky.

K hlavným prínosom počítačom podporovaného vyučovania možno zaradiť vysokú efektivitu prezentácie využívajúcej systém, ktorý sa môže rýchlo a flexibilne adaptovať na špecifiká zadávaných vzorov študentových odpovedí a umožňuje priamu interakciu a manipuláciu so špecifickým súborom premenných. Počítačový softvér sa prestal používať ako nástroj rozvoja logického myslenia a začal sa používať predovšetkým ako učebný prostriedok, ktorý zastáva úlohu sprostredkovateľa učebného materiálu. V niektorých prípadoch zastáva úlohu komplementárneho učebného materiálu, v iných zasa predstavuje kľúčový moment v procese nácviku komunikatívnych zručností (počúvanie, hovorenie, čítanie a písanie), prípadne jeho primárnou funkciou môže byť zabezpečovanie nácviku rutinných činností na báze napríklad drilových cvičení, ktorých opodstatnenie je zrejme najmä u osvojovateľov cieľového jazyka na nižších stupňoch jazykovej pokročilosti, prípadne v tých profesiách, kde nosnou bázou interpersonálnej komunikácie je súbor komunikačných fráz situačne a funkčne podmienených (napr. policajti služby dopravnej, poriadkovej, hraničnej a cudzineckej polície). V neposlednom rade je tiež nevyhnutné poznamenať, že interaktívne jazykové kurzy majú svoje nezastupiteľné miesto i v procese hodnotenia osvojovateľov cudzieho jazyka. Za hlavné pozitívum takýchto kurzov možno vnímať skutočnosť, že hodnotenie má *cyklický charakter*, čo znamená, že testovanie a v tom prípade i opakovanie je primárne postavené na opakovaní už osvojeného učiva nielen z poslednej tematickej jednotky, ale nabáda a inštruuje študenta k systematickému aktivovaniu už nadobudnutých vedomostí z predchádzajúcich tematických a gramatických jazykových súborov, čím nedochádza k škodlivému lineárnemu postupovaniu v procese výučby angličtiny, ale práve naopak – obnovovanie a prehĺbovanie už existujúcich pamäťových stôp je založené na zásade postupnosti a primeranosti. Druhým pozitívom hodnotenia je tzv. *uplatňovanie princípu zmysluplnosti*, čo v praxi znamená, že jazykový kurz, resp. jeho charakter, plne rešpektuje úroveň, ako aj kvalitu už nadobudnutých vedomostí, ktoré následne významne ovplyvňujú spôsob, akým osvojovateľ pristupuje k pochopeniu a zapamätaniu si práve osvojovaných poznatkov. V kognitívnej psychológii sa uvedený fenomén vysvetľuje ako kooperácia medzi dvoma mentálnymi procesmi, a to 'akomodáciou' a 'asimiláciou'.¹ Znamená to, že nové

¹ WILLIAMS, M., BURDEN, R. *Psychology for language teachers*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 270 s. ISBN 0-521-00843-3.

poznatky sú modifikované už existujúcimi vedomosťami do takej miery, aby zapadli a stali sa zmysluplnými pre konkrétneho osvojovateľa. Na druhej strane už existujúca poznatková sústava napríklad jazykových pravidiel sa kvalitatívne transformuje pod vplyvom prichádzajúcich vedomostí s cieľom prijať ich a vytvoriť tak jednotný koherentný celok 'starého' a 'nového'. Z uvedeného dôvodu jazykový kurz možno jednoznačne hodnotiť ako interindividuálny prístup k študentovi, pretože plne rešpektuje jeho už existujúcu poznatkovú základňu a aj charakter následného prezentovania a precvičovania či už jazykových prostriedkov, alebo komunikatívnych zručností sa výlučne odvíja od jeho už existujúcich vedomostí a zručností, čím sa zabezpečuje jedna z najmarkantnejších črt interaktívneho dištančného vzdelávania, t. j. jeho flexibilita a individuálny prístup.

Ďalšou črtou aplikovania informačno-komunikačných technológií v procese výučby angličtiny je fakt, že spomínané technológie navodzujú štandardné autentické jazykové situácie, ktoré zintenzívňujú štúdium, zvyšujú motiváciu a v neposlednom rade poskytujú tak učiteľovi, ako aj žiakovi spätnú väzbu. Charakter, ako aj tematické zameranie môžu byť orientované na každodennú komunikáciu. Avšak v prípade potreby obsahová náplň, ako aj precvičovanie anglickej výslovnosti môžu byť zamerané výlučne na také situácie a im príslušné jazykové frázy a slovné kolokácie, ktoré príslušník Policajného zboru bežne využíva, ak sa ocitne v situáciách, ktoré vyžadujú komunikáciu v cudzom jazyku. Prax ukazuje, že spomedzi množstva výhod súvisiacich s rozvojom komunikatívnych zručností a jazykových prostriedkov sa najlepšie osvedčilo počítačom podporované vyučovanie gramatiky. Počítač totiž umožňuje analytický a interaktívny prístup k prezentovaniu a proceduralizovaniu gramatických vedomostí, v súlade s už spomínanými funkciami, ktoré možno pozorovať na strane osvojovateľa cieľového jazyka. Do úvahy sa pritom berie predpoklad, že osvojovanie má byť efektívne a autenticky kopírovať (resp. sa k nim aspoň priblížiť) kognitívne procesy príznačné pre osvojovanie si materinského jazyka.² V podstate neexistujú žiadne gramatické štruktúry (ani lexikálne jednotky či jazykové frázy), ktoré by neboli vhodné na osvojovanie si pomocou počítača, či už formou výberu z alternatívnych možností, alebo formou samotného kreovania odpovedí.

Možno teda konštatovať, že uplatňovanie inovatívnych foriem cudzojazyčného vzdelávania má na Slovensku len veľmi krátku históriu a jeho napredovanie je ešte stále relatívne pomalé. Je preto nevyhnutné, aby učitelia cudzích jazykov pôsobiacich i v radoch polície, a nielen oni, podporovali šírenie a aplikovanie dištančného vzdelávania v procese výučby cudzích jazykov. Pri napĺňaní uvedenej ambície je možné postupovať krok za krokom, a to v podobe prvotného oboznámenia sa s možnosťami moderných technológií nasmerovaných práve na oblasť cudzojazyčnej výučby. V praxi to znamená napríklad úvodné oboznámenie sa s možnosťami komunikácie cez e-mail v anglickom jazyku či práca s internetovými stránkami, v rámci ktorých môžu osvojovatelia získať nespočetné množstvo cenných informácií a precvičovať si tiež jednotlivé komunikatívne zručnosti (napr. precvičovanie tzv. 'spellingu', precvičovanie výslovnosti, čítania i interakčných zručností, a pod.) až po implementáciu profesionálnych interaktívnych kurzov ako doplnkových foriem učebných materiálov.

Literatúra

WILLIAMS, M., BURDEN, R. *Psychology for language teachers*. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 270 s. ISBN 0-521-00843-3.

² HALUŠKOVÁ, A. The Authenticity Principle and its Implementation in Secondary Grammar Schools In *The 80th anniversary of the opening of British and American studies at the Faculty of Arts: zborník z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 22. – 24. 10. 2004*. Bratislava : Filozofická fakulta, 2005, s. 367 – 374.

HALUŠKOVÁ, A. The Authenticity Principle and its Implementation in Secondary Grammar Schools In *The 80th anniversary of the opening of British and American studies at the Faculty of Arts: zborník z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 22. – 24. 10. 2004*. Bratislava : Filozofická fakulta, 2005, s. 367 – 374.

Key words: e-learning, evaluation of students, development of communicative skills, interactive courses.

Resumé

In the article we analysed some selected aspects of e-learning aimed at foreign language teaching of graduates from the police academy or, optionally, of those still studying there. Our attention was paid to the most salient features of computer assisted language learning/teaching that can be perceived as highly positive regardless of the fact whether it is implemented on its own, or in combination with traditional language teaching.

*PaedDr. Adriana Halušková, PhD.
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského
v Bratislave
e-mail: Adriana.Haluskoval@fedu.uniba.sk*